

Ouderbetrokkenheid: passend onderwijs en communicatie

Opbrengstgerichte ouderbetrokkenheid.

Opbrengstgerichte ouderbetrokkenheid.

Inleiding

Dit stuk bestaat uit twee delen: een literatuurstudie en hoe wij als school omgaan met passend onderwijs en onze communicatie daarvan naar ouders. Ouders van kinderen met en zonder extra ondersteuningsbehoeften vinden het belangrijk dat de school duidelijk communiceert over de ontwikkeling van hun kind. Vooral voor ouders van kinderen met extra ondersteuningsbehoeften is helderheid van belang.

Het ultieme doel van ouderbetrokkenheid is dat het kind zich goed ontwikkelt. De literatuur wijst uit dat ondersteuning van ouders in de wijze waarop zij hun kind thuis kunnen stimuleren een groot effect heeft op die ontwikkeling van het kind. Een goede samenwerking (een vorm van partnerschap) tussen ouders en school is juist daarom belangrijk.

Het is de bedoeling dat ouders met de invoering van Passend Onderwijs duidelijkheid krijgen over wat scholen kunnen bieden, een plaats kunnen vinden voor hun kind en tevreden zijn over het onderwijs in het algemeen en over de eventuele extra ondersteuning.

Om duidelijk te krijgen hoe ouderbetrokkenheid zich verhoudt met passend onderwijs en communicatie zullen we eerst het begrip ouderbetrokkenheid omschrijven.

Het begrip ouderbetrokkenheid

Er zijn veel verschillende omschrijvingen en definities in omloop over ouderbetrokkenheid. Naast het begrip ouderbetrokkenheid komen we ook andere begrippen tegen zoals ouderparticipatie, oudereducatie, educatief partnerschap.

In dit hoofdstuk geven we aan wat wij onder ouderbetrokkenheid verstaan en welke aspecten daaronder vallen met betrekking tot passend onderwijs.

Omschrijvingen en definities

Wat verstaan we onder ouderbetrokkenheid? Een algemene en veelgebruikte omschrijving:

‘Alle vormen van belangstellende betrokkenheid van de ouders bij de begeleiding van hun eigen kind, bij de groep waarin hun kind zit of bij de peuterspeelzaal of school als geheel’.

Een andere beschrijving over ouderbetrokkenheid: *‘(...) de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun eigen kind thuis en op school’.*

In beide omschrijvingen is sprake van ‘eenrichtingsverkeer’: het gaat om de houding en activiteiten van ouders. Ook zien we dat inspraak en participatie enerzijds en het verrichten van diensten voor de school buiten beschouwing blijven.

Een bredere benadering van ouderbetrokkenheid vinden we in de typologie van Epstein die veel in de internationale literatuur wordt gebruikt:

1. Parenting: de voorwaardenscheppende rol van ouders
2. Communicating: de communicatie over en weer tussen school en ouders
3. Volunteering: het verrichten van vrijwilligerswerk in en om de school
4. Learning at home: het ondersteunen van de kinderen bij schoolwerk thuis
5. Decision making and advocacy: formele ouderparticipatie
6. Collaborating with the community: samenwerking met de gemeenschap.

De minister van OCW geeft als omschrijving: *‘ouderbetrokkenheid houdt wat mij betreft in dat ouders de leerontwikkeling van hun kind volgen, daar thuis ondersteuning aan geven en daarover regelmatig contact met de school hebben, waardoor de prestaties van hun kind verbeteren. De school stelt ouders hiertoe in staat door inzicht te geven in de schoolvorderingen en de ontwikkeling van het kind. Daarbij is het van belang dat school en ouders beide hun aandeel nemen in de opvoeding van kinderen en jongeren en hen samen waarden en normen meegeven, waardoor de school als gemeenschap wordt versterkt en de school in haar gezagspositie wordt ondersteund’.*

In deze omschrijving van ouderbetrokkenheid kunnen we verschillende aspecten onderscheiden. Het gaat bijvoorbeeld om:

- Contact tussen ouders en school
- Informatieverstrekking door de school aan ouders
- De interesse van ouders in de ontwikkeling van hun kind
- De ondersteuning van kinderen door ouders thuis.

De doelen zijn geformuleerd op verschillende niveaus: voor ouders (leerontwikkeling van hun kind volgen), voor kinderen (prestaties verbeteren), voor de school (versterking van de school als

gemeenschap, ondersteuning van de gezagspositie van de school) en voor de samenleving als geheel (kinderen waarden en normen meegeven)

In de volgende paragraaf zullen we de verschillende omschrijvingen analyseren en er die aspecten uithalen die voor onze school een speerpunt zullen zijn.

Verskillende aspecten van ouderbetrokkenheid in een partnerschap

Ouderbetrokkenheid is dus een begrip dat in verschillende onderzoeken op verschillende manieren geoperationaliseerd wordt en dat in de praktijk uit veel verschillende soorten activiteiten kan bestaan. We zagen de volgende activiteiten benoemd in de omschrijvingen: ouders informeren, met ouders communiceren, voorlichting geven aan ouders, ouders ondersteunen bij de ontwikkeling van hun kind, ouders in staat stellen hun wettelijke verplichtingen en rechten uit te oefenen, gebruik maken van de diensten van ouders ten behoeve van de school, de rol van ouders en school in de 'social society'.

Een term waarin veel van de genoemde aspecten naar voren is educatief partnerschap. Mede door een advies van de Onderwijsraad (2010) is dit begrip in de afgelopen tijd in opmars als het om ouderbetrokkenheid gaat. Waar de taakverdeling tussen school en ouders jarenlang duidelijk gescheiden was, zien we nu een tendens waarbij opvoeding en onderwijs als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van beiden wordt gezien. Gelijkwaardigheid van school en ouders krijgt steeds meer nadruk en dit wordt verwoord in de term 'partnerschap'. Het gaat er dan om dat betrokkenen er op uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het bevorderen van het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen. In de driehoek ouder – kind – school heeft ieder weliswaar zijn eigen verantwoordelijkheid, maar is er een gemeenschappelijk doel: de optimale ontwikkeling van kinderen.

In het stuk 'ouderbetrokkenheid: op weg naar educatief partnerschap' wordt de algemene visie van onze school beschreven. In dit stuk wordt ouderbetrokkenheid en passend onderwijs beschreven.

Effectieve ouderbetrokkenheid

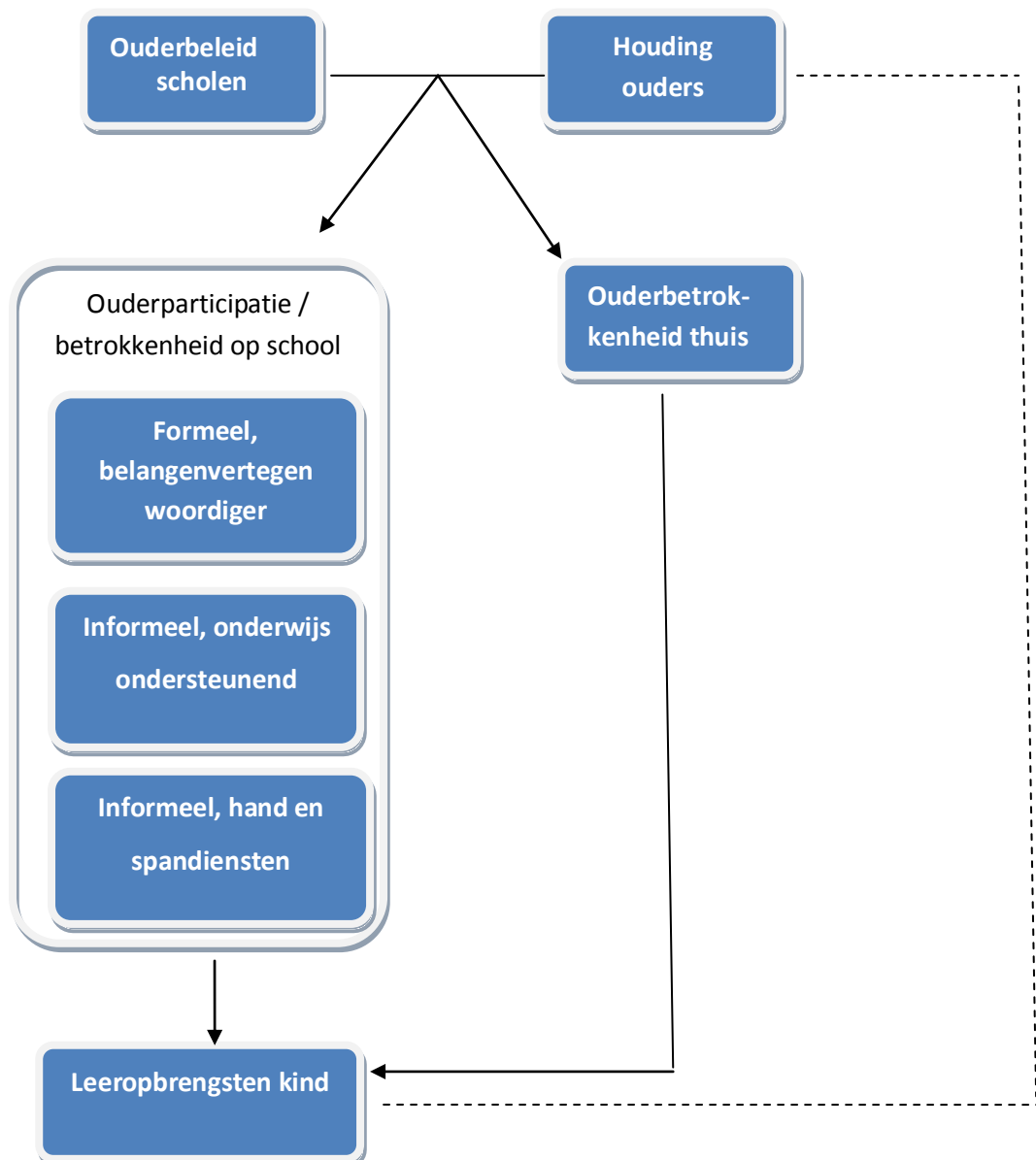
Wanneer we het hebben over 'effectief' bedoelen we 'doelgericht'. De ontwikkeling van kinderen is het uiteindelijke doel van het onderwijs en dus zouden in principe alle vormen van ouderbetrokkenheid, direct of indirect, moeten dienen. Uitgangspunt daarbij is – en dat wordt keer op keer bevestigd in onderzoek – dat ouders en school hetzelfde doel nastreven en dat is dat zij willen dat het kind zich optimaal ontwikkelt.

Het effect c.q. het resultaat van ouderbetrokkenheid moet dus zijn: een optimale ontwikkeling van kinderen. Maar welke vormen van ouderbetrokkenheid laten nu dat resultaat zien op de ontwikkeling van kinderen?

- **ondersteuning van jonge kinderen thuis**: Het bieden van een ondersteunend en stimulerend gezinsklimaat, waarbij het bij jonge kinderen tevens gaat om het voorzien in een breed scala aan leren gerelateerde activiteiten. Goed ouderschap uit zich in een veilige en stabiele omgeving, het stimuleren van de intellectuele ontwikkeling. Het gaat hierbij niet alleen om de kwantiteit van de cognitieve ondersteuning thuis, maar ook om de kwaliteit.

- ***hulp bij het huiswerk***: Voor kinderen die wat ouder zijn, is er niet altijd een vanzelfsprekende relatie tussen hulp thuis en schoolresultaten. Kinderen kunnen een toenemende druk ervaren om goed te presteren, wat juist belemmerend kan werken. Ook weten niet alle ouders hoe ze gerichte en adequate hulp kunnen bieden. Daarnaast zijn ouders niet altijd in staat leermomenten te herkennen en te benutten tijdens de contacten met hun kinderen, zeker als ze zelf weinig leerervaring hebben. Gerichte ondersteuning en instructie van ouders kan wel verbetering aanbrengen als de school ze ondersteuning biedt in de wijze waarop ouders met kinderen moeten werken.

In onderstaand schema is samengevat hoe ouderbetrokkenheid thuis leidt tot hogere leeropbrengsten. De school kan hieraan bijdragen door ouders op de hoogte te brengen van wat de school doet en ouders te ondersteunen in de manier waarop zij thuis hun kinderen kunnen helpen en begeleiden.

Passend onderwijs

De wet passend onderwijs is sinds augustus 2014 van kracht. Passend onderwijs legt een zorgplicht bij scholen. Dat betekent dat zij er per 1 augustus 2014 de verantwoordelijkheid hebben om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Daarvoor werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. Onze school, die onderdeel is van stichting 'De Groeiling' neemt deel aan het samenwerkingsverband Midden-Holland.

School heeft zorgplicht

Ouders melden hun kind schriftelijk aan bij de school van hun keuze. Verwachten ze dat hun kind extra ondersteuning nodig heeft, dan geven ze dit meteen aan. Ook als ouders hun kind bij meerdere scholen hebben aangemeld, moeten ze dit bij de aanmelding aangeven. In dat geval krijgt de school van eerste voorkeur de zorgplicht. Dat betekent dat die school de taak heeft om het kind een passende onderwijsplek te bieden.

Samenwerkingsverbanden van scholen in de regio

Om ervoor te zorgen dat alle kinderen een passende plek krijgen, hebben scholen regionale samenwerkingsverbanden gevormd. In het primair en het voortgezet onderwijs zijn in totaal 152 samenwerkingsverbanden opgericht (77 in het po en 75 in het vo). In deze samenwerkingsverbanden werken het regulier en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) samen. De scholen in het samenwerkingsverband maken afspraken over onder andere de begeleiding en ondersteuning die alle scholen in de regio kunnen bieden en over welke leerlingen een plek kunnen krijgen in het speciaal onderwijs. Ook maakt het samenwerkingsverband afspraken met de gemeenten in de regio over de inzet en afstemming met (jeugd)zorg.

Financiering extra ondersteuning

De samenwerkingsverbanden ontvangen geld voor extra ondersteuning. Dit wordt verdeeld op basis van de afspraken die in het samenwerkingsverband zijn gemaakt over de scholen. Zo is meer maatwerk mogelijk en het wordt het geld zoveel mogelijk gebruikt voor ondersteuning op de reguliere school en in de klas. Uit de middelen betaalt het samenwerkingsverband ook het voortgezet speciaal onderwijs ((v)so) voor het aantal leerlingen dat vanuit samenwerkingsverband daar is ingeschreven.

Scholen hebben zorgplicht

Scholen hebben vanaf nu zorgplicht. Dat betekent dat ze ervoor verantwoordelijk zijn om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een passende plek te bieden. Het gaat daarbij om leerlingen die worden aangemeld en leerlingen die al op school zitten. De school zoekt in overleg met de ouders een passende plek. Op de eigen school of, als de school niet de juiste begeleiding kan bieden, op een andere reguliere of speciale school. In het schoolondersteuningsprofiel leggen

scholen vast welke ondersteuning zij kunnen bieden. Leraren en ouders hebben hierop adviesrecht via de medezeggenschapsraad van de school.

Binnen de school of op een andere school?

Ouders melden hun kind aan bij de school van hun voorkeur. De school moet vervolgens een zo passend mogelijk aanbod doen op de eigen, een andere reguliere of een speciale school. Na aanmelding heeft de school 6 weken de tijd om te beslissen over de toelating van de leerling. Deze periode kan eenmaal met 4 weken worden verlengd. De school onderzoekt eerst of ze de leerling zelf de extra onderwijssteuning kan bieden, eventueel met extra ondersteuning vanuit het (voortgezet) speciaal onderwijs of van het samenwerkingsverband.

Soms heeft de school meer informatie nodig om dit goed te beoordelen. Scholen kunnen daarvoor om extra informatie vragen bij de ouders. Kan de school zelf geen passende onderwijsplek bieden, dan moeten zij een passende plek op een andere reguliere of speciale school regelen. Dat gebeurt in overleg met de ouders.

Verwijdering

De zorgplicht houdt ook in dat een school een leerling pas mag verwijderen als een andere school bereid is gevonden die leerling toe te laten. Zo wordt voorkomen dat een leerling tussen wal en schip valt.

Schoolondersteuningsprofiel

In het schoolondersteuningsprofiel legt het schoolbestuur ten minste eenmaal per 4 jaar vast welke specifieke ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen die dat nodig hebben. Ook staat hierin beschreven welke ambities de school heeft voor de toekomst. Leraren, schoolleiding en bestuur stellen samen het schoolondersteuningsprofiel op.

Expertise binnen en buiten de school

Op basis van het profiel inventariseert de school welke expertise ze nog moet ontwikkelen en wat dat betekent voor de (scholing en toerusting van) leraren. Leraren en ouders hebben adviesrecht op het schoolondersteuningsprofiel via de medezeggenschapsraad van de school. De school plaatst het profiel in de schoolgids en eventueel op de website van de school, zodat iedereen (ouders, leerlingen en andere partijen) kan zien welke ondersteuning de school biedt.

Dekkend aanbod binnen het samenwerkingsverband

Het samenwerkingsverband legt alle profielen bij elkaar om te beoordelen of het daarmee een dekkend aanbod kan realiseren. Doel is immers dat alle leerlingen een passende plek krijgen. Op basis van de schoolprofielen stelt het samenwerkingsverband de basisondersteuning vast. Dit is de ondersteuning die alle scholen binnen het samenwerkingsverband kunnen bieden. Het gaat dan bijvoorbeeld om ondersteuning voor meer en minder begaafde leerlingen en om het omgaan met gedragsproblemen.

Ontwikkelingsperspectief

Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, stelt de school een ontwikkelingsperspectief op. Hierin staan de onderwijsdoelen en ondersteuning beschreven. De school doet dit binnen 6 weken nadat de leerling is toegelaten.

De school voert op overeenstemming gericht overleg met de ouders over het ontwikkelingsperspectief. Scholen in het voortgezet onderwijs betrekken ook de leerling zelf hierbij. Als de leerling meerderjarig en handelingsbekwaam is, is dit zelfs verplicht. In het ontwikkelingsperspectief worden de doelen van het onderwijs vastgelegd, de onderbouwing daarvan en de ondersteuning die de leerling krijgt. De school evalueert het ontwikkelingsperspectief ten minste één keer per schooljaar. Met het ontwikkelingsperspectief is het bestaande handelingsplan komen te vervallen.

Ontwikkelingsperspectief verplicht

Voor de volgende leerlingen moeten scholen verplicht een ontwikkelingsperspectief opstellen:

- leerlingen die extra ondersteuning krijgen in het regulier basis- en voortgezet onderwijs
- leerlingen in het speciaal basisonderwijs
- leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs
- leerlingen in het praktijkonderwijs

Reguliere basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs hoeven geen ontwikkelingsperspectief op te stellen voor leerlingen die ondersteuning krijgen die in het basisondersteuningsaanbod zit, zoals begeleiding bij dyslexie of kortdurende remedial teaching.

Meer over het ontwikkelingsperspectief

Een verplicht onderdeel in het ontwikkelingsperspectief is de verwachte uitstroombestemming en de onderbouwing daarvan. De onderbouwing bevat in elk geval de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijsproces. In het regulier basis- en voortgezet onderwijs, speciaal basisonderwijs en praktijkonderwijs, moeten daarnaast de afwijkingen van het reguliere onderwijsprogramma en de te bieden begeleiding en ondersteuning in het ontwikkelingsperspectief staan.

De Inspectie van het Onderwijs ziet toe op de kwaliteit van het onderwijs, en daarmee ook op het ontwikkelingsperspectief.

Voortgangsregistratie brengt ontwikkeling in kaart

Met behulp van de voortgangsregistratie – het leerlingvolgsysteem – kan de school vaststellen of de leerling zich volgens de verwachtingen ontwikkelt. Als de leerling zich beter ontwikkelt dan verwacht, stelt de school zijn doelen bij. De school evalueert het ontwikkelingsperspectief jaarlijks met de ouders en stelt het waar nodig bij. In het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) kijkt de school altijd of de leerling terug kan stromen naar het reguliere onderwijs.

Contact en informatie

Dit hoofdstuk gaat in op het contact tussen school en ouders en het uitwisselen van informatie tussen beide partijen. Als school vinden wij het belangrijk dat ouders goed en vroegtijdig op de hoogte worden gehouden over de ontwikkeling van hun kind. Naast de standaard informatie die wij als school geven hebben we ook leerling specifieke contactmomenten.

Deze momenten zijn:

- het intakegesprek (aanmeldingsgesprek met de directie van de school)
- speeddaten (vanaf groep 3 informeren ouders de nieuwe leerkracht van hun kind)
- ontwikkelingsgesprekken, w.o. 'trotsmapgesprekken' (oktober en maart)
- korte contacten bij 'halen en brengen' van het kind
- mailcontact
- SOT (School Ondersteuningsteam; voor ouders van kinderen met extra ondersteuningsbehoefte).

Wanneer welk contact?

Voor ouders is het soms nog onduidelijk wanneer ze contact vanuit school mogen verwachten. Wanneer hoort een leerkracht contact op te nemen met ouders en wanneer kunnen ouders contact opnemen met de leerkracht?

Als we beginnen met het laatste punt: wanneer kunnen ouders contact opnemen met de leerkracht, dan is het antwoord kort maar krachtig: **altijd!**

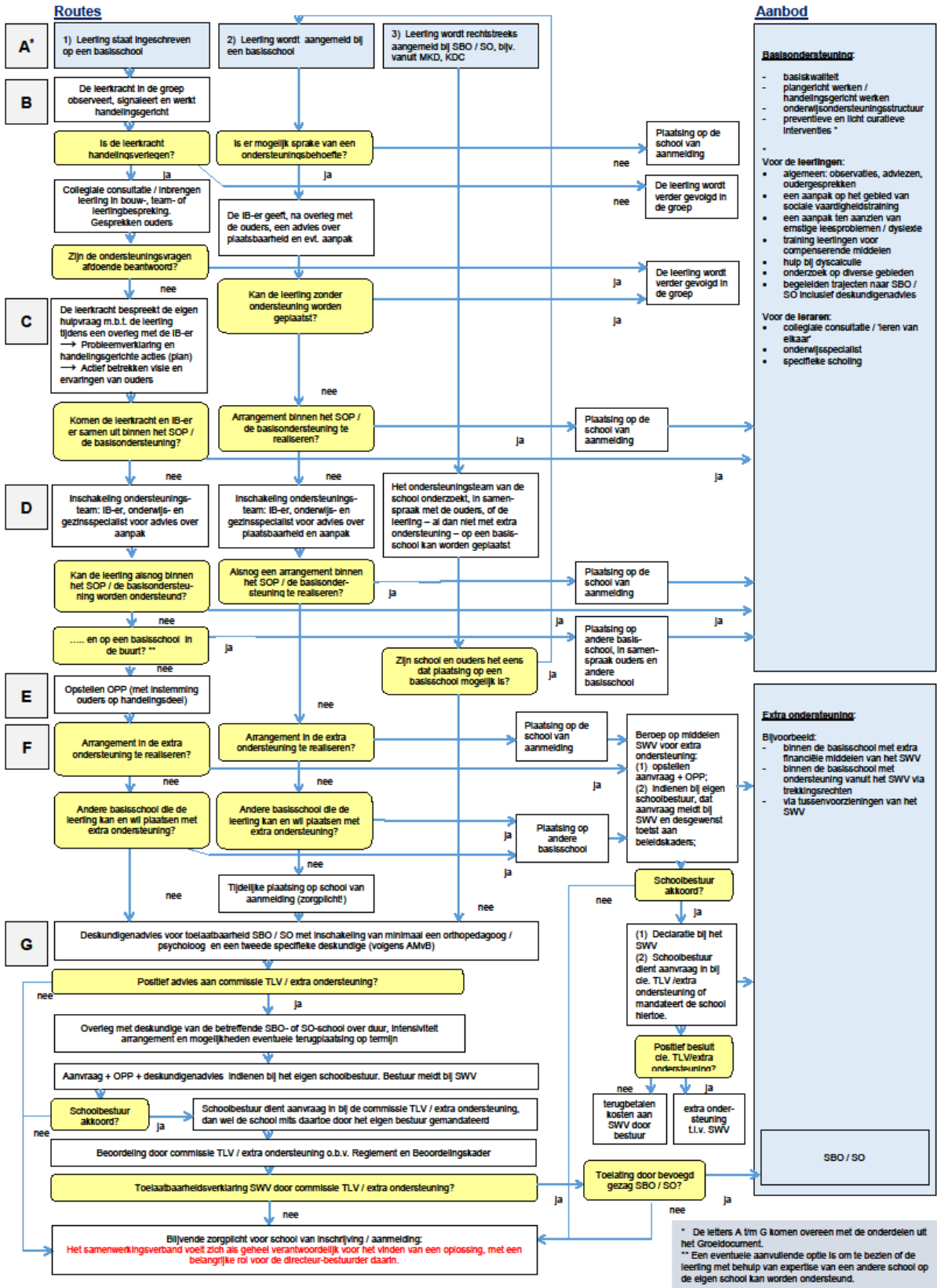
Een ouder mag altijd met een leerkracht contact opnemen als er zorgen zijn om de ontwikkeling van hun kind, of als er andere belangrijke zaken spelen.

Onze school hanteert het "open deuren beleid": wij staan altijd open voor contact en iedereen kan altijd binnen lopen voor een afspraak. Wij adviseren de ouders wel om via de mail, telefonisch of 's ochtends bij het brengen van de leerling even een afspraak met de leerkracht te maken. Zo kan de leerkracht in gesprek gaan met de ouder. Bij korte vragen en / of opmerkingen hoeft u uiteraard geen afspraak te maken.

Ook bij de directie en intern begeleider kunt u binnen lopen om even kort wat te vragen of om een afspraak te maken.

Wanneer neemt de school met u als ouder contact op? In onderstaand schema wordt de zorgplicht weergegeven:

Stroomschema Zorgplicht, Extra Ondersteuning en TLV SWV PO Midden-Holland

Ouderbetrokkenheid: passend onderwijs en communicatie | 1-3-2015

Wanneer welk contact:regulier

Groep 1/2

- Als u uw kind aanmeldt op school heeft u een kennismakingsgesprek met de directeur van de school.
- 6 weken voor aanvang van de 4^e verjaardag van uw kind krijgt u een uitnodiging om uw kind op school te laten wennen.
- Als uw kind 4 jaar is geworden, zal er na 6 weken een gesprek zijn over de ontwikkeling van uw kind met de leerkracht.
- Ouders van groep 2 leerlingen hebben 2x per jaar met de leerkracht ontwikkelingsgesprek over hun kind. (oktober(= trotsmapgesprek) en maart). Ouders van groep 1 leerlingen hebben 1 x per jaar (febr. / maart) een ontwikkelingsgesprek.
- Enkele weken na aanvang van het schooljaar wordt u uitgenodigd voor een informatieavond van de groep

Groep 3 t/m 8

- Heeft uw kind een nieuwe leerkracht, dan heeft u bij aanvang van het schooljaar een 'speed-date' met de nieuwe leerkracht: u vertelt de leerkracht waar hij/zij rekening mee moet houden als het gaat om de ontwikkeling van uw kind.
- 2x per jaar heeft u met de leerkracht ontwikkelingsgesprekken over uw kind. In oktober is dat een 'trotsmapgesprek' (samen met uw kind) In maart een ontwikkelingsgesprek, zonder uw kind. Vanaf groep 5 zijn de 'trotsmapgesprekken' met het kind meer gericht op de resultaten en de specifieke ontwikkeling van het kind.
- Als uw kind 3 keer achter elkaar een onvoldoende haalt op een methodegebonden toets van de vakken lezen, spelling, rekenen , wordt er contact met u opgenomen door de leerkracht. Dit kan door middel van een e-mail of een persoonlijk gesprek.
- Als uw kind een D of E niveau heeft gehaald op de CITO-toetsen en dit is een minder resultaat dan bij de vorige toetsing, dan neemt de leerkracht contact met u op. Dit kan per mail, telefonisch of via een persoonlijk gesprek.
- Enkele weken na aanvang van het schooljaar wordt u uitgenodigd voor een informatieavond van de groep

Wanneer welk contact: incidenteel

- Als uw kind besproken gaat worden tijdens een specifiek georganiseerde leerlingbespreking tussen leerkracht en intern begeleider, dan informeert de leerkracht u over de inhoud van dit gesprek.
- Na een specifieke leerlingbespreking kan er (indien wenselijk) een overleg plaatsvinden tussen u, de leerkracht en intern begeleider. De intern begeleider en de leerkracht bespreken hierbij wat er tijdens de leerlingbespreking is uitgewisseld en kijken samen met u naar de vervolgstappen.
- Als er sprake is van inzet van externen, dan wordt u hiervan door de leerkracht op de hoogte gesteld.
- Als de intern begeleider of de leerkracht met derden mailcontact heeft over de ontwikkeling van uw kind, dan ontvangt u de betreffende mail in CC.

- Als uw kind wordt besproken in het schoolondersteuningsteam (SOT) wordt op voorhand aan u toestemming gevraagd. Een week voorafgaand aan het SOT-overleg ontvangt u een gespecificeerde uitnodiging per mail.
- Als uw kind ernstig grensoverschrijdend gedrag vertoont wordt u dezelfde dag daarvan door ons op de hoogte gesteld.

Algemene opmerkingen

Het communiceren via de mail moet uitzondering zijn.

Ons beleid is dat wij via de mail geen inhoudelijke discussie voeren met ouders van leerlingen. Een maildiscussie leidt niet altijd tot het gewenste resultaat en leidt niet zelden tot 'miscommunicatie'. Wij willen een open gesprek met ouders. Het persoonlijk gesprek heeft dan ook onze voorkeur. De contacten via de mail zijn dan ook vnl. bedoeld om mededelingen te doen en informatie uit te wisselen.

Voor ouders is het ook goed te weten dat leerkrachten niet altijd dagelijks de mail openen c.q. lezen. Dit heeft mede te maken met het feit dat veel leerkrachten parttime beschikbaar zijn.